

Δικαιώματα των ανηλίκων στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών

Περιεχόμενο που
παρέχεται από
Γαλλία

Γαλλία

1. Δικαιοπρακτική ικανότητα του ανηλίκου

Σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, οι ανήλικοι κάτω των 18 ετών δεν έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους πρέπει να εκπροσωπούνται από τους νόμιμους αντιπροσώπους τους (συνήθως τους γονείς τους). Οι ανήλικοι πρέπει να συμμετέχουν σε όλες τις αποφάσεις που τους αφορούν και τους επηρεάζουν, ανάλογα με την ηλικία και την ικανότητα ορθής κρίσης τους.

2. Πρόσβαση σε προσαρμοσμένες διαδικασίες

Αρμόδιο για τις υποθέσεις που αφορούν ανηλίκους είναι εξειδικευμένο προσωπικό, ιδίως οι ειδικοί δικαστές του δικαστηρίου ανηλίκων (tribunal pour enfants). Η Υπηρεσία Κοινωνικής Μέριμνας Νέων (Protection judiciaire de la jeunesse) και οι αρμόδιες ενώσεις μπορούν να παρεμβαίνουν στις διαδικασίες που αφορούν ανηλίκους.

Ο νόμος ορίζει ότι ανήλικος μπορεί να συγκρουστεί με τους γονείς του. Σ' αυτήν την περίπτωση, μπορεί να οριστεί ως ειδικός αντιπρόσωπος (administrateur ad hoc) ένα ανεξάρτητο πρόσωπο.

Σε *ποινικές υποθέσεις*, ο ανήλικος έχει το δικαίωμα να συμβουλευέται δικηγόρο χωρίς να απαιτείται η άδεια των γονέων του. Η νομική συνδρομή παρέχεται δωρεάν. Ο δικηγόρος θεωρείται ως η πρώτη πηγή πρόσβασης σε πληροφορίες και ο ρόλος του είναι να συνδράμει και να προστατεύει τον ανήλικο. Μπορεί να ζητήσει την εκδίκαση κλεισμένων των θυρών, την τοποθέτηση του ανηλίκου κατά τρόπο ώστε να μην βλέπει τον κατηγορούμενο, την αντικατάσταση κάθε επιπλέον ιατρικής εξέτασης από την επανεξέταση του φακέλου και την παράλειψη ορισμένων ανακριτικών πράξεων (π.χ. της κατ' αντιπαράσταση εξέτασης).

- Εφόσον ο ανήλικος είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος, αν κάποιο δικαίωμά του δεν γίνει σεβαστό η διαδικασία μπορεί να διακοπεί και ο ανήλικος να αφεθεί ελεύθερος. Η κράτηση ανηλίκου κάτω των 10 ετών δεν επιτρέπεται παρά μόνο υπό την επίβλεψη ειδικά καταρτισμένων επαγγελματιών και μόνο σε καταστήματα που προορίζονται για ανηλίκους.

- Εφόσον ο ανήλικος είναι μάρτυρας σε μια υπόθεση, οι δικαστές και οι αξιωματικοί της δικαστικής αστυνομίας λαμβάνουν υπόψη την ευάλωτη θέση του. Οι ανήλικοι κάτω των 16 ετών δεν δίνουν όρκο.

- Τα ανήλικα θύματα απολαύουν ειδικής προστασίας. Επιπλέον, εάν ο ανήλικος υποβάλει δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής σε δίκη, μπορεί να ζητήσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη. Αν ο καταδικασθείς δεν είναι φερέγγυος, το θύμα μπορεί να λάβει αποζημίωση από **ταμείο εγγύησης για τα θύματα** (ανάλογα με την περίπτωση), από την επιτροπή αποζημίωσης των θυμάτων αξιόποινων πράξεων (Commission d'indemnisation des victimes d'infractions - CIVI) και/ή από την υπηρεσία συνδρομής των θυμάτων αξιόποινων πράξεων ως προς την είσπραξη μη καταβληθέντων ποσών (SARVI).

Σε *αστικές υποθέσεις* ο ανήλικος πρέπει γενικά να εκπροσωπείται από τον νόμιμο αντιπρόσωπό του. Αν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του ανηλίκου και των γονέων του, διορίζεται ειδικός αντιπρόσωπος. Οι γονείς έχουν στη διάθεσή τους δεκαπέντε ημέρες για να προσφύγουν κατά του διορισμού του ειδικού

αντιπροσώπου.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο νόμος προβλέπει ρητά ότι ο ανήλικος μπορεί να ενεργεί αυτόνομα [ιδίως ως προς μέτρα στήριξης και αποκατάστασης (assistance éducative) για τους ανηλίκους που διατρέχουν κίνδυνο, ως προς αιτήσεις για την έκδοση πράξης με την οποία βεβαιώνεται πασίδηλο γεγονός (acte de notoriété) για την απόδειξη του δεσμού γονέα και τέκνου, αιτήσεις χειραφέτησης, αιτήσεις για τον καθορισμό της ιθαγένειας για ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους).

3. Νόμοι και μέτρα για την επίσπευση των προθεσμιών σε υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται ανήλικοι

Σε *ποινικές υποθέσεις* ο εισαγγελέας μπορεί να διατάξει την άμεση εμφάνιση ενώπιον του δικαστηρίου ανηλίκων, ώστε η ακρόαση να πραγματοποιηθεί σε χρόνο που κυμαίνεται από δέκα ημέρες έως δύο μήνες. Η διαδικασία αυτή είναι δυνατή μόνο αν η διερεύνηση των πραγματικών περιστατικών δεν είναι πλέον αναγκαία και για συγκεκριμένα αδικήματα, ανάλογα με την ηλικία του ανηλίκου και την ποινή που επισύρει το αδίκημα. Ωστόσο, η παράσταση στο δικαστήριο σε επισπευσμένο χρόνο επιτρέπει στον εισαγγελέα να διατάξει τη διεξαγωγή ακρόασης ενώπιον του δικαστηρίου ανηλίκων εντός τριών μηνών.

Σε *αστικές υποθέσεις* δεν υπάρχει ειδική διάταξη για την επίσπευση των διαδικασιών σε πρώτο βαθμό στις υποθέσεις που αφορούν ανηλίκους, αλλά όταν ασκείται έφεση κατά απόφασης του δικαστηρίου ανηλίκων, ο νόμος ορίζει ότι η υπόθεση θα πρέπει να εξετάζεται κατά προτεραιότητα.

4. Ειδικοί μηχανισμοί και διαδικασίες στήριξης των παιδιών και υπέρτερο συμφέρον του παιδιού

Το συμφέρον του ανηλίκου αποτελεί ζήτημα πρώτιστης σημασίας στις δικαστικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά. Ο νόμος αναφέρει συχνά ότι ο δικαστής πρέπει να αιτιολογεί τις αποφάσεις του με βάση το βασικό κριτήριο της προστασίας των συμφερόντων των ανηλίκων παιδιών. Πρέπει να λαμβάνει υπόψη την οικογενειακή, κοινωνική και οικονομική κατάσταση του παιδιού και τις γνώμες που διατυπώνει το παιδί. Ωστόσο, δεν υπάρχει πρωτόκολλο ή κανονιστικό έγγραφο που να προσδιορίζει το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού.

Σε *ποινικές υποθέσεις*, η δικαστική αρχή ειδοποιείται από τις περιφερειακές αρχές όταν ένας ανήλικος είναι προδήλως ή τεκμαίρεται ότι είναι θύμα κακοποίησης. Όταν ο ανήλικος έχει πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης, ο εισαγγελέας πρέπει να ενημερώσει αμέσως τον δικαστή ανηλίκων και να ζητήσει τη λήψη μέτρων στήριξης και αποκατάστασης.

Οι υποχρεώσεις ως προς το επαγγελματικό απόρρητο δεν ισχύουν σε περιπτώσεις κακοποίησης ή υλικής στέρησης ανηλίκου. Πολλά εγκλήματα κατά ανηλίκου υπόκεινται σε μακρύτερη παραγραφή, η οποία αρχίζει να τρέχει μόνο από την ενηλικίωση του θύματος. Η ακρόαση ανηλίκου κατηγορούμενου διεξάγεται κεκλεισμένων των θυρών. Απαγορεύεται συνολικά η δημοσιοποίηση του περιεχομένου της ακρόασης.

Σε *αστικές υποθέσεις*, ο δικαστής ανηλίκων είναι υπεύθυνος για τη λήψη μέτρων στήριξης και αποκατάστασης εφόσον ο ανήλικος βρίσκεται σε κίνδυνο. Εξάλλου, ο αστικός κώδικας απονέμει ευρείες αρμοδιότητες στον δικαστή οικογενειακών υποθέσεων, ο οποίος πρέπει να διασφαλίζει, «ιδίως, την προστασία των συμφερόντων των ανηλίκων παιδιών».

5. Εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν ανηλίκους

Σε *ποινικές υποθέσεις*, οι γονείς και ο δικηγόρος του ανηλίκου εμπλέκονται άμεσα στην εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου. Ορισμένα μέτρα μπορούν να διαταχθούν από τον δικαστή ανηλίκων ή από τον ανακριτή κατά το στάδιο της ανάκρισης (για τους ανηλίκους από 10 έως 18 ετών: μέτρα τοποθέτησης σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα, επιτηρούμενη ελευθερία, υποχρέωση σε αποκατάσταση των αποτελεσμάτων της πράξης του (réparation) και εκπαιδευτική ή εργασιακή δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της ημέρας (activité de jour)· για τους ανηλίκους από 13 έως 18 ετών: προσωρινή κράτηση, επιβολή περιοριστικών όρων, κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική παρακολούθηση).

Το δικαστήριο ανηλίκων μπορεί, με απόφασή του, να διατάξει την επιστροφή ανηλίκου ηλικίας από 10 έως 18 ετών στην οικογένειά του, την αποκατάσταση των αποτελεσμάτων της πράξης του, την αναστολή εκτέλεσης της ποινής του υπό όρους, εκπαιδευτικές ή εργασιακές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ημέρας, μέτρα τοποθέτησης σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα ή τη θέση του ανηλίκου υπό δικαστική προστασία. Για τους ανηλίκους από 13 έως 18 ετών, μπορεί επίσης να τους απευθύνει επίπληξη ή επίσημη προειδοποίηση, να διατάξει διαμεσολάβηση και αποκατάσταση των αποτελεσμάτων της πράξης τους, εκπαιδευτική ή εργασιακή δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της ημέρας (η οποία, στην περίπτωση ανηλίκων από 16 έως 18 ετών, μπορεί να συνίσταται σε εργασίες υπέρ του δημοσίου συμφέροντος), επιτηρούμενη ελευθερία ή τη θέση του ανηλίκου υπό δικαστική προστασία. Σε ανηλίκους από 10 έως 18 ετών μπορεί να επιβληθεί ποινή που συνίσταται στα ακόλουθα: απαγόρευση εισόδου σε ορισμένους χώρους, απαγόρευση συνάντησης ορισμένων προσώπων, τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα και, ως έσχατη λύση για τους ανηλίκους άνω των 13 ετών, στέρηση της ελευθερίας (στην πτέρυγα ανηλίκων σωφρονιστικού καταστήματος ή σε ειδικό σωφρονιστικό κατάστημα ανηλίκων· απαιτείται η παρουσία ειδικευμένων εκπαιδευτικών).

Σε αστικές υποθέσεις, οι αποφάσεις σχετικά με τη γονική μέριμνα, τη διατροφή ή την προστασία των ανηλίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο είναι άμεσα εκτελεστές. Ανάλογα με την ικανότητα ορθής κρίσης του ανηλίκου, στις περισσότερες περιπτώσεις την εκτέλεση της απόφασης αναλαμβάνουν οι γονείς. Σε περίπτωση σύγκρουσης με τους γονείς και σε περιπτώσεις στις οποίες το δικαστήριο δεν έχει ήδη αποφανθεί επί του θέματος (π.χ. διορίζοντας κηδεμόνα), υπεύθυνος για την εκτέλεση των μέτρων που είναι προς το συμφέρον του ανηλίκου είναι ο ειδικός αντιπρόσωπος.

6. Υιοθεσία

Η υιοθεσία έχει διάφορα στάδια: λήψη άδειας υιοθεσίας, αντιστοίχιση παιδιού και υιοθετούντος και ενθάρρυνση της μεταξύ τους σχέσης και δικαστική διαδικασία με την οποία δημιουργείται ο δεσμός γονέα και τέκνου. Υπάρχουν δύο είδη υιοθεσίας στη Γαλλία: η απλή υιοθεσία (με την οποία διατηρούνται οι δεσμοί με τους βιολογικούς γονείς του παιδιού) και η πλήρης υιοθεσία (μόνο για παιδιά ηλικίας κάτω των 15 ετών, με την οποία οι βιολογικοί γονείς υποκαθίστανται από τους θετούς γονείς στον δεσμό γονέα και τέκνου).

Το πολυμελές πρωτοδικείο είναι αρμόδιο και για τα δύο αυτά είδη υιοθεσίας. Η υιοθεσία εγκρίνεται μόνο εφόσον συνάδει με τα συμφέροντα του ανηλίκου. Οι ανήλικοι άνω των 13 ετών πρέπει να συναινέσουν στην υιοθεσία τους.

[Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη στη Γαλλία](#)  (749 Kb) 

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 30/07/2020

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται το εκάστοτε κράτος μέλος. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη όσον αφορά τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που περιλαμβάνονται ή για τα οποία γίνεται λόγος στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.